

СИЛАБУС Дисципліни «Хірургія»

1. Загальна інформація

Назва факультету	Медичний
Освітня програма (галузь, спеціальність, рівень вищої освіти, форма навчання)	22 Охорона здоров'я, 221 Медицина, 228 Педіатрія, другий (магістерський) рівень вищої освіти, денна форма
Навчальний рік	Шостий
Назва дисципліни, код (електронна адреса на сайті ЛНМУ імені Данила Галицького)	ІПК "Хірургія" ВБ 3.2.1.1, професійна підготовка https://new.meduniv.lviv.ua/
Кафедра (назва, адреса, телефон, email)	Хірургія№2 79010, Львів, вул. Чернігівська 7 тел.(032)276-91-13; kaf_surgery_2@meduniv.lviv.ua
Керівник кафедри (контактний email)	Д. мед. н., професор Кобза Ігор Іванович ihor_kobza@ukr.net
Рік навчання (рік, на якому реалізується вивчення дисципліни)	6-й курс, медичний факультет
Семестр (семестр, у якому реалізується вивчення дисципліни)	XI– XII семестр
Тип дисципліни/модулю (обов'язкова/ вибіркова)	Професійна підготовка, обов'язкова
Викладачі (імена, прізвища, наукові ступені і звання викладачів, які викладають дисципліну, контактний e-mail)	Орел Юрій Глібович професор, завуч кафедри по роботі з курсантами ФПДО, yuriyorel@ukr.net; Кулик Любомир Володимирович - д.мед.н., професор, lubkul@mail.lviv.ua; Мазур Юрій Іванович - д.мед.н., професор, Коваль Андрій Іванович - к.мед.н., доцент, завуч кафедри по роботі зі студентами; Жук Ростислав Андрійович - к.мед.н., доцент, відповідальний за наукову роботу кафедри, zhuk@gmail.com; Єлісеєв Геннадій Юрійович - к.мед.н., доцент, відповідальний за студентський науковий гурток, ag_servis@ukr.net; Трутяк Роман Ігорович - к.мед.н., в.о. доцента, відповідальний за протипожежний та цивільний захист, trutiak_ro@yahoo.com; Мелень Андрій Петрович - к.мед.н., асистент, melandro7@ukr.net; Слабий Олег Михайлович – асистент, oslabuy@yahoo.com; Савченко Аркадій Андрійович - к.мед.н., доцент, відповідальний за сайт кафедри; Вихтюк Тарас Ігорович — к.мед.н, доцент, відповідальний за виховну роботу зі студентами, vykhtyuk@gmail.com; Мота Юлія Степанівна — к.мед.н, асистент, yuliamota@gmail.com; Хоркавий Юрій Зіновійович – асистент, khorkavyu@gmail.com;
Erasmus так/ні (доступність дисципліни для студентів у рамках програми Erasmus+)	ні
Особа, відповідальна за силабус (особа, якій слід надавати коментарі стосовно силабуса, контактний e-mail)	Коваль Андрій Іванович, кандидат медичних наук, доцент doct.koval@gmail.com
Кількість кредитів ECTS	255 год., 8,5 кредитів

Кількість годин (<i>лекції/ практичні заняття/ самостійна робота студентів</i>)	Лекції – 0, практичні заняття – 139, самостійна робота - 116
Мова навчання	українська, англійська
Інформація про консультації	Згідно встановленого графіку
Адреса, телефон та регламент роботи клінічної бази, бюро... (<i>у разі потреби</i>)	79010, Львів, вул. Чернігівська 7 тел.(032)276-91-13; kaf_surgery_2@meduniv.lviv.ua

2. Коротка анотація до курсу

Загальна характеристика, короткий опис курсу, особливості, переваги.

Робоча навчальна програма з дисципліни “Хірургія” ПК “Хірургія” для студентів 6-ого курсу медичного факультету № 2 за спеціальністю 1101 “Медицина” опрацьована на основі типової навчальної програми з дисципліни “Хірургія” для вищих медичних закладів освіти України III-IV рівнів акредитації, яка складена колективом кафедри хірургії No 4 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, опорної з дисципліни “Хірургія”, з врахуванням наскрізної типової програми з дисципліни “Хірургія” від 2008 року, типових програм з факультетської, шпитальної хірургії, дисципліни “Хірургічні хвороби” та програми з дитячої хірургії для спеціальності 7.12010001 “Лікувальна справа”, 7.12010003 “Медико-профілактична справа”.

Програма опрацьована у відповідності з наступними нормативними документами:

- освітньо-кваліфікаційними характеристиками (ОКХ) і освітньо-професійними програмами (ОПП) підготовки фахівців, затвердженими наказом МОН України від 16.04.2003 № 239 “Про затвердження складових галузевих стандартів вищої освіти з напрямку підготовки 1101 “Медицина”;
- наказом МОЗ України від 31.01.2005 р. №52 «Про затвердження та введення нового навчального плану підготовки фахівців освітньо - кваліфікаційного рівня “спеціаліст” кваліфікації “лікар” у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації України за спеціальностями “лікувальна справа”, “педіатрія”, “медико-профілактична справа”;
- наказ МОЗ України №414 від 23.07.2007 «Про внесення змін до наказу МОЗ України від 31.01.2005 № 52 “Про затвердження та введення нового навчального плану підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня “спеціаліст” кваліфікації “лікар” у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації України за спеціальностями “лікувальна справа”, “педіатрія”, “медико-профілактична справа”;
- рекомендаціями щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін, затвердженими наказом МОЗ України від 24.03 2004 за № 152 “Про затвердження рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін” зі змінами та доповненнями, внесеними наказом МОЗ України від 12.10.2004 за № 492 “Про внесення змін та доповнень до рекомендацій щодо розроблення навчальних програм навчальних дисциплін”;
- наказом МОЗ України від 31.01.2003 р. за №148 « Про заходи щодо реалізації положень Болонської декларації у системі вищої медичної та фармацевтичної освіти”.

Програму дисципліни “Хірургія” поділено на розділи, які, в свою чергу, поділяються на підрозділи. На четвертому курсі для студентів медичного факультету передбачається вивчення розділу хірургії – “Абдомінальна хірургія. Хірургічна гастроентерологія. Проктологія”.

3. Мета і цілі курсу

Мета курсу - засвоєння теоретичних та практичних знань з етіології, патогенезу, типових та атипичних клінічних проявів, методів діагностики, консервативного та

оперативного лікування, реабілітації хірургічної патології в межах, які відповідають підготовці лікаря загального профілю з урахуванням особливості його спеціальності:

- засвоїти анатомо-фізіологічні особливості органів черевної порожнини;
- трактувати етіологію, патогенез та класифікацію, клінічну картину ургентних захворювань черевної порожнини;
- визначати методи діагностики, алгоритми консервативного та хірургічного лікування вказаних захворювань;
- засвоїти диференційну діагностику з іншими гострими захворюваннями органів черевної порожнини, позаочеревинного простору та грудної клітки;
- вирізняти принципи післяопераційного лікування та реабілітації хворих з ургентною абдомінальною патологією;
- засвоїти показання до невідкладних, термінових (24-48 годин) операцій;
- ідентифікувати показання для мінінвазивних (під контролем УЗ та лапароскопічних) втручань;
- визначати фактори ризику виникнення ускладнень;
- трактувати результати лабораторного та інструментального дослідження;
- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у хірургії;
- здійснювати прогноз життя та працездатності при ургентних абдомінальних хірургічних захворюваннях;
- трактувати загальні принципи лікування, реабілітації і профілактики найбільш поширених хірургічних захворювань;
- демонструвати вміння ведення медичної документації у клініці хірургічних хвороб;
- надавати невідкладну медичну допомогу при ургентних абдомінальних хірургічних захворюваннях.

Цілі навчання:

- Визначати найбільш поширені клінічні симптоми і синдроми в клініці хірургічних хвороб.
- Визначати основні етіологічні та патогенетичні фактори найбільш поширених хірургічних захворювань.
- Демонструвати вміння виконувати необхідні медичні маніпуляції.
- Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у хірургії.
- Діагностувати та надавати медичну допомогу при невідкладних станах у клініці хірургічних хвороб.
- Здійснювати прогноз життя та працездатності при найбільш поширених хірургічних захворюваннях. • Класифікувати і аналізувати типову клінічну картину найбільш поширених хірургічних захворювань. • Складати план обстеження та аналізувати дані лабораторних та інструментальних обстежень при типовому перебігу найбільш поширених хірургічних захворювань.
- Трактувати загальні принципи лікування, реабілітації і профілактики найбільш поширених хірургічних захворювань.
- Визначати тактику ведення (принципи оперативних втручань та консервативного лікування, реабілітаційні заходи) при найбільш поширених хірургічних захворюваннях та їх ускладненнях.
- Виявляти різні клінічні варіанти та ускладнення найбільш поширених хірургічних захворювань.
- Демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у хірургії.
- Надавати невідкладну медичну допомогу при найбільш поширених хірургічних захворюваннях.
- Планувати обстеження хворого, інтерпретувати результати лабораторних та

інструментальних досліджень при найбільш поширених хірургічних захворюваннях та їх ускладненнях.

- Проводити диференційну діагностику, обґрунтовувати і формулювати попередній діагноз при найбільш поширених хірургічних захворюваннях.
- Проводити первинну і вторинну профілактику найбільш поширених хірургічних захворювань.
- Визначати план консервативного та оперативного лікування хірургічних захворювань в залежності від патогенетичних факторів та важкості стану хворого.
- Демонструвати вміння ведення медичної документації в клініці хірургічних хвороб.
- Діагностувати ускладнені та атипичні форми найбільш поширених хірургічних захворювань.
- Надавати медичну допомогу при невідкладних станах в клініці хірургічних хвороб та виконувати невідкладні хірургічні маніпуляції та операції.
- Планувати схему обстеження конкретного хворого в залежності від особливостей клінічного перебігу захворювання.
- Проводити диференційну діагностику найбільш поширених хірургічних захворювань в екстреній та плановій хірургії.

Загальні компетентності:

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність працювати в команді.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Спеціальні компетентності:

- Навички опитування та клінічного обстеження пацієнта.
- Здатність до визначення необхідного переліку лабораторних та інструментальних досліджень та оцінки їх результатів.
- Здатність до встановлення попереднього та клінічного діагнозу захворювання.
- Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань.
- Здатність до визначення характеру харчування при лікуванні захворювань.
- Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань.
- Здатність до діагностування невідкладних станів.
- Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги.
- Навички надання екстреної медичної допомоги.
- Здатність до проведення лікувально-евакуаційних заходів
- Навички виконання медичних маніпуляцій.
- Здатність до проведення експертизи працездатності.
- Здатність до ведення медичної документації.
- Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я, проведення заходів, щодо забезпечення якості медичної допомоги і підвищення ефективності використання медичних ресурсів.

4. Пререквізити курсу

Дисципліна «Хірургія» базується на знаннях, що отримуються студентами під час вивчення таких фундаментальних дисциплін як анатомія, гістологія, фізіологія, патологічна анатомія, патологічна фізіологія, пропедевтика внутрішньої медицини, фармакологія, і закладає основи для вивчення клінічної хірургії, травматології та ортопедії, урології, нейрохірургії, акушерства, гінекології, анестезіології, реаніматології та інших навчальних дисциплін, що передбачають застосування хірургічних методів лікування

5. Програмні результати навчання

Список результатів навчання

Код результату навчання	Зміст результату навчання	Посилання на код матриці компетентностей
<i>Код створюється при заповненні силабусу (категорія: Зн-знання, Ум-уміння, К-компетентності, АВ – автономність та відповідальність)</i>	<i>Результати навчання визначають, що студент повинен знати, розуміти та вміти виконувати, після завершення вивчення дисципліни. Результати навчання впливають із заданих цілей навчання. Для зарахування дисципліни необхідно підтвердити досягнення кожного результату навчання</i>	<i>Символ коду Програмного результату навчання у Стандарті вищої освіти</i>
Зн-1	Знати можливі скарги і послідовність збору інформації про хворобу у хворого	ПР-1
Ум-1	Вміти послідовно зібрати всю інформацію щодо хвороби зі слів хворого	ПР-2
К-1	Здатність встановлювати зв'язок з хворим під час об'єктивного обстеження	ПР-3
АВ- 1	Нести відповідальність щодо виконання етичних та деонтологічних норм	ПР-4
Зн-2	Знати діагностичну програму та лікувальну тактику	ПР-5
Ум-2	Вміти розпізнати атипову клінічну картину	ПР-6
К-2	Здатність встановлювати зв'язок з хворим під час об'єктивного обстеження	ПР-7
АВ-2	Нести відповідальність за правильність проведення і інтерпретацію отриманих результатів при об'єктивному обстеженні	ПР-8
Зн-3	Мати знання про клінічний перебіг хвороби	ПР-9
Ум-3	Вміти провести диференційну діагностику та лікувальну тактику	ПР-10
К-3	Використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності	ПР-11
АВ-3	Нести відповідальність за інтерпретацію отриманих результатів при оцінці клінічного перебігу хвороби	ПР-12
Зн-4	Мати знання про клінічні прояви механічної жовтяниці та ПХЕС	ПР-13
Ум-4	Мати спеціалізовані знання про методики проведення лабораторних та інструментальних досліджень	ПР-14
К-4	Вміти аналізувати результати лабораторних та інструментальних методів досліджень	ПР-15
АВ-4	Нести відповідальність за правильність і вчасність проведення відповідних дос -	ПР-16

	ліджень та інтерпретацію їх результатів	
Зн-5	Мати знання про етіологію, патогенез, класифікацію гострого панкреатиту	ПР-17
Ум - 5	Мати знання про клінічні прояви легкого та важкого гострого панкреатиту	ПР -18
К - 5	Вміти проводити диференційну діагностику	ПР -19
АВ - 5	Обґрунтовано формувати та довести до пацієнта і фахівців висновки результатів диференційної діагностики	ПР -20
Зн - 6	Знати принципи сучасної лікувальної тактики	ПР -21
Ум - 6	Забезпечення догляду за важкохворим	ПР -22
К - 6	Мати навички з догляду з хворим в умовах стаціонару, вміти визначати й оцінювати загальний стан пацієнта, основні параметри його життєдіяльності	ПР -23
АВ - 6	Ефективно формувати комунікаційну стратегію при контактуванні з пацієнтом, вносити інформацію до відповідної документації	ПР -24
Зн - 7	Мати знання про ускладнення хронічного панкреатиту	ПР -25
Ум - 7	Вміти виконувати всі регламентовані методи обстеження у відповідній послідовності і оцінювати отримані результати	ПР -26
К - 7	Здатність встановлювати зв'язок з хворим під час об'єктивного обстеження	ПР -27
АВ - 7	Нести відповідальність за правильність проведення і інтерпретацію отриманих результатів при об'єктивному обстеженні	ПР -28
Зн - 8	Мати знання про види операційних втручань при ускладненнях виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки	ПР -29
Ум - 8	Вміти провести диференційну діагностику ускладнень виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки	ПР -30
К - 8	Передопераційна підготовка хворих	ПР -31
АВ - 8	Обґрунтовано формувати та довести до пацієнта і фахівців висновки результатів диференційної діагностики	ПР -32
Зн - 9	Знати лікувальну тактику шлунково - кишкових кровотеч	ПР -33
Ум - 9	Надання невідкладної медичної допомоги	ПР -34
К - 9	Вміти провести медичну процедуру чи виконати медичну маніпуляцію відповідно до алгоритму	ПР -35
АВ - 9	Нести відповідальність за якість виконання тої чи іншої медичної процедури чи маніпуляції	ПР -36
Зн-10	Знати клінічний перебіг різних форм гострої кишкової непрохідності	ПР-37
Ум-10	Виявляти і оцінювати гострі хірургічні стани	ПР-38
К-10	Вміти вибрати і застосувати відповідний лікувальний захід чи лікарський препарат для попередження та зменшення больового	ПР-39

	синдрому та його наслідків	
AB-10	Нести відповідальність за вчасність і правильність застосування відповідних заходів і лікарських препаратів для профілактики і зменшення проявів больового синдрому	ПР-40
Зн-11	Знати етіологію та патогенез, класифікацію гострого перитоніту	ПР-41
Ум-11	Вміти вчасно та правильно застосувати відповідне лікування чи операційне втручання	ПР-42
К-11	Вміти визначати перитонеальні симптоми	ПР-43
AB-11	Ефективно формувати комунікаційну стратегію при контактуванні з пацієнтом, вносити інформацію до відповідної документації	ПР-44
Зн-12	Знати класифікацію черевних гриж.	ПР-45
Ум-12	Вміти послідовно зібрати всю інформацію щодо хвороби зі слів хворого	ПР-46
К-12	Здатність встановлювати зв'язок з хворим під час об'єктивного обстеження	ПР-47
AB-12	Нести відповідальність щодо виконання етичних та деонтологічних норм	ПР-48
Зн-13	Знати принципи консервативного та оперативного лікування портальної гіпертензії та її ускладнень.	ПР-49
Ум-13	Проведення трансфузії компонентів донорської крові	ПР-50
К-13	Вміти організувати відповідний санітарноепідемічний режим в приміщенні хірургічного відділення	ПР-51
AB-13	Нести відповідальність за правильність і вчасність проведення відповідних досліджень та інтерпретацію їх результатів	ПР-52
Зн-14	Знати етіологію, клініку, методи обстеження, ускладнення, лікувальну тактику захворювань печінки	ПР-53
Ум-14	Проведення медичних маніпуляцій та процедур	ПР-54
К-14	Здатність встановлювати зв'язок з хворим під час об'єктивного обстеження	ПР-55
AB-14	Нести відповідальність за своєчасне виявлення і оцінку хірургічної патології у пацієнта	ПР-56
Зн-15	Знати принципи консервативної терапії Неспецифічного виразкового коліту та хвороби Крона	ПР-57
Ум-15	Вміти провести диференційну діагностику захворювань тонкої кишки	ПР-58
К-15	Вміти швидко виявляти і діагностувати ускладнення, організувати відповідну діагностичну програму	ПР-59
AB-15	Обґрунтовано формувати та довести до пацієнта і фахівців висновки результатів диференційної діагностики	ПР-60
Зн-16	Знати клінічну симптоматику захворювань	ПР-61

	прямої кишки	
УМ-16	Вміти провести діагностичну програму, інструментальні методи дослідження	ПР-62
К-16	Вміти вибирати необхідний комплекс лікувальних заходів в залежності від патологічного стану	ПР-63
АВ-16	Нести відповідальність за правильність вибору лікувальної програми для хворих із захворюваннями прямої кишки	ПР-64
Зн-17	Знати можливі скарги і послідовність збору інформації про хворобу у хворого.	ПР-65
УМ-17	Вміти послідовно зібрати всю інформацію щодо хвороби зі слів хворого. Анамнез життя. Анамнез захворювання	ПР-66
К-17	Здатність встановлювати зв'язок з хворим під час об'єктивного обстеження	ПР-67
АВ-17	Володіти всіма практичними навичками згідно встановленого переліку. Нести відповідальність щодо виконання етичних та деонтологічних норм.	ПР-68

6. Формат і обсяг курсу

Формат курсу (вказіть очний, або заочний)	ОЧНИЙ	
Вид занять	Кількість годин	Кількість груп
Лекцій	0	21
Практичних	139	21
Семінари	-	-
Самостійні	116	21

7. Тематика та зміст курсу

Код виду заняття	Тема	Зміст навчання	Код результату навчання	Викладач
П-1 (практичне заняття 1)	Історія хірургії України. Організація хірургічної допомоги в Україні. Етика та деонтологія в хірургії. Нові технології в хірургії. Сучасні методи діагностики та лікування. Принципи трансплантології, клінічні прояви декомпенсації функції життєво важливих органів, що потребують трансплантації.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок	ЗН-1, УМ-1, К-1, АВ-1	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
СРС-1 (самостійна)	Диференціальна діагностика при	Тренінг практичних	ЗН-1, УМ-1,	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І.,

<i>робота 1)</i>	шлунково-кишковій кровотечі.	навичок	К-1, АВ-1	Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісєєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П-2 <i>(практичне заняття 2)</i>	Сепсис у хірургічних хворих. Синдром системної запальної відповіді. Патогенез, значення при різних захворюваннях і травмах, принципи діагностики та лікування. Правила проведення антибіотикотерапії при профілактиці і лікуванні хірургічної інфекції.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-2, УМ-2, К-2, АВ-2	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісєєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
СРС-2 <i>(самостійна робота 2)</i>	Функціональні, інструментальні методи дослідження при захворюваннях шлунка та кишок.	Самостійне опрацювання теми	ЗН-2, УМ-2, К-2, АВ-2	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісєєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П-3 <i>(практичне заняття 3)</i>	Шок у хірургічних хворих. Причини, діагностика, лікувальна тактика. Принципи трансфузіології. Кровотеча і крововтрата. Класифікація. Клінічна картина кровотечі та гострої крововтрати. Способи визначення величини крововтрати. Методи зупинки кровотечі. Переливання крові та кровозамінників.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-3, УМ-3, К-3, АВ-3	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісєєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
СРС-3 <i>(самостійна робота 3)</i>	Функціональні, інструментальні методи дослідження при захворюваннях печінки, позапечінкових жовчних протоків, підшлункової залози.	Самостійне опрацювання теми	ЗН-3, УМ-3, К-3, АВ-3	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісєєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П-4 <i>(практичне заняття 4)</i>	Критичні стани у хірургічних хворих: синдром поліорганної недостатності, гострий респіраторний дистрес синдром, гостра	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг	ЗН-4, УМ-4, К-4, АВ-4	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісєєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,

	серцевосудинна недостатність, гостра ниркова недостатність, гостра печінкова недостатність. Гостра респіраторна хвороба COVID-19. Етіологія, клініка, діагностика, лікування, профілактика.	практичних навичок ЗН		
СРС-4 (самостійна робота)	Трансплантологія. Загальні положення. Трансплантація нирки, серця, легені, підшлункової залози, печінки, кишки.	Самостійне опрацювання теми	ЗН-4, УМ-4, К-4, АВ-4	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П-5 (практичне заняття 5)	Гнійні захворювання шкіри та м'яких тканин. Мастит. Туберкульоз тканин та органів. Діагностика, диференційна діагностика. Методи консервативного і хірургічного лікування. СНІД в хірургічній клініці: особливості обстеження та надання хірургічної допомоги хворим. Профілактика інтраопераційного травмування та інфікування хірургів.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-5, УМ-5, К-5, АВ-5	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
СРС-5 (самостійна робота)	Диференціальна діагностика та лікування захворювань середостіння.	Самостійне опрацювання теми	ЗН-5, УМ-5, К-5, АВ-5	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 6 (практичне заняття 6)	Сучасна хірургічна травма при катастрофах, надзвичайних ситуаціях та бойових діях, принципи евакуаційних заходів. Класифікація травм. Патоморфологія ранового процесу, клінічна картина, лікування вогнепальних ран. Первинна і вторинна хірургічна обробка	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-6, УМ-6, К-6, АВ-6	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,

	рани.			
СРС- 6 (самостійна робота)	Ексудативний і констриктивний перикардит.	Самостійне опрацювання теми	ЗН-6, УМ-6, К-6, АВ-6	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 7 (практичне заняття)	Синдром гострого живота. Діагностика, диференційна діагностика і лікувальна тактика. Диференційна діагностика гострих захворювань органів черевної порожнини. Локальні та розповсюджені гнійно-запальні процеси органів черевної порожнини та очеревини. Етіологія, патогенез, клініка, діагностика і лікування.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-7, УМ-7, К-7, АВ-7	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
СРС- 7 (самостійна робота)	Клініка, діагностика, лікування хірургічних ускладнень черевного тифу, абдомінального туберкульозу, псевдотуберкульозу, кишкового ієрсиніозу, опісторхозу, амебіазу, аскаридозу.	Самостійне опрацювання теми	ЗН-7, УМ-7, К-7, АВ-7	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 8 (практичне заняття)	Механічна жовтяниця. Причини виникнення, диференційно-діагностична тактика. Функціональні, інструментальні методи дослідження при захворюваннях печінки, позапечінкових жовчних протоків, підшлункової залози. Сучасні принципи лікування. Печінкова недостатність при хірургічних хворобах, методи профілактики та лікування.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-8, УМ-8, К-8, АВ-8	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 9 (практичне заняття)	Кровотечі з травного тракту. Причини виникнення,	Письмове опитування, тести,	ЗН-9, УМ-9, К- 9,	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А.,

	діагностика та диференційна діагностика, лікувальна тактика.	ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	АВ-9	Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 10 (практичне заняття 10)	Травми живота. Симптоматика пошкодження органів черевної порожнини та заочеревинного простору, методи діагностики, лікувальна тактика.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-10, УМ-10, К-10, АВ-10	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 11 (практичне заняття 11)	Диференційна діагностика та лікування захворювань прямої кишки і параректального простору. Диференційна діагностика та лікування нориць травного каналу.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-11, УМ-11, К-11, АВ-11	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
СРС- 11 (самостійна робота)	Гнійні захворювання пальців та кисті. Класифікація, профілактика, клінічна картина, лікування панарицію. Клініка, діагностика, лікування флегмон кисті.	Самостійне опрацювання теми	ЗН-11, УМ-11, К-11, АВ-11	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 12 (практичне заняття 12)	Вогнищеві ураження печінки. Клінічні вияви, методи діагностики, традиційне хірургічне та малоінвазійне лікування хворих. Синдром портальної гіпертензії. Класифікація, клініка, діагностика, лікувальна тактика.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-12, УМ-12, К-12, АВ-12	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 13 (практичне заняття 13)	Зовнішні та внутрішні грижі живота. Класифікація, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікувальна тактика.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-13, УМ-13, К-13, АВ-13	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 14 (практичне заняття 14)	Особливості перебігу хірургічних захворювань у вагітних	Письмове опитування, тести,	ЗН-14, УМ-14, К-14,	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А.,

	та осіб похилого і старечого віку. Діагностика та диференційна діагностика гострих захворювань органів черевної порожнини, особливості обстеження, хірургічна тактика, запобігання передчасних пологів.	ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	АВ-14	Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
СРС- 14 (самостійна робота 14)	Антикоагулянтна та тромболітична терапія при гострих тромбозах. Профілактична антикоагулянтна терапія.	Самостійне опрацювання теми	ЗН14, УМ-14, К-14, АВ-14	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 15 (практичне заняття 15)	Синдром дисфагії. Диференційна діагностика дисфагії. Особливості клінічної картини і лікування захворювань та ушкоджень стравоходу.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-15, УМ-15, К-15, АВ-15	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 16 (практичне заняття 16)	Хірургічна патологія легень та плеври. Принципи діагностики та лікування	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-16, УМ-16, К-16, АВ-16	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 17 (практичне заняття 17)	Пошкодження органів грудної порожнини. Клініка і діагностика пневмотораксу, гемотораксу і хілотораксу, лікувальна тактика. Діагностична програма при пошкодженні серця. Тріада симптомів поранення серця, клініко-діагностична та лікувально-хірургічна програма при пораненнях серця. 6 18 Хірургічна патологія серця та маг	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-17, УМ-17, К-17, АВ-17	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 18 (практичне заняття 18)	Хірургічна патологія серця та магістральних судин. Діагностика та диференційна	Письмове опитування, тести, ситуаційні	ЗН-18, УМ-18, К-18, АВ-18	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю.,

	діагностика. Хірургічне лікування патології коронарних артерій та клапанів серця.	задачі, тренінг практичних навичок ЗН		Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 19 (практичне заняття 19)	Синдром дуги аорти. Клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікувальна тактика.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-19, УМ-19, К-19, АВ-19	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 20 (практичне заняття 20)	Синдром ішемії кінцівок. Захворювання, що викликають. Консервативне та хірургічне лікування оклюзійних захворювань артерій кінцівок.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-20, УМ-20, К-20, АВ-20	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
С-20 (самостійна робота 20)	Ендоскопічна хірургія, рентгенхірургія, хірургія під контролем УЗ, телехірургія, роботохірургія. Хірургічне лікування порушень серцевого	Самостійне опрацювання теми	ЗН-20, УМ-20, К-20, АВ-20	
П- 21 (практичне заняття 21)	Проблеми артерійних тромбозів та емболій. Причини виникнення, шляхи запобігання, діагностика та диференційна діагностика, лікувальна тактика. Сучасні можливості консервативного лікування. Показання до хірургічного лікування і його основні методи	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-21, УМ-21, К-21, АВ-21	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 22 (практичне заняття 22)	Абдомінальний ішемічний синдром. Диференційна діагностика та лікувальна тактика.	Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН	ЗН-22, УМ-22, К-22, АВ-22	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,
П- 23 (практичне заняття 23)	Захворювання вен. Синдром верхньої порожнистої вени. Синдром нижньої	Письмове опитування, тести, ситуаційні	ЗН-23, УМ-23, К-23, АВ-23	Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісеєв Г. Ю.,

	<p>порожнистої вени. Причини, клініка, діагностика, диференційна діагностика, лікувальна тактика. Діагностична і лікувальна тактика при гострих тромбозах магістральних вен. Тромбоемболія легеневої артерії. Клініка, діагностика, лікування, засоби профілактики</p>	<p>задачі, тренінг практичних навичок ЗН</p>		<p>Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,</p>
<p>С-23 <i>(самостійна робота 23)</i></p>	<p>Оцінка синдрому болю в кінцівках при проведенні діагностики та диференційної діагностики судинних захворювань, уражень нервової системи та патології опорно- рухового апарату.</p>	<p>Самостійне опрацювання теми</p>	<p>ЗН-23, УМ-23, К-23, АВ-23</p>	
<p>П- 24 <i>(практичне заняття 24)</i></p>	<p>Хірургічне лікування захворювань ендокринної системи. Диференційна діагностика та лікування захворювань щитоподібної та прищитоподібних залоз, патології надниркових залоз. Хірургічне лікування вазоренальної гіпертензії.</p>	<p>Письмове опитування, тести, ситуаційні задачі, тренінг практичних навичок ЗН</p>	<p>ЗН-24, УМ-24, К-24, АВ-24</p>	<p>Доц. Коваль А. І., Доц. Трутяк Р. І., Доц. Савченко А. А., Доц. Єлісєєв Г. Ю., Ас. Мота Ю. С., Ас. Хоркавий Ю. З.,</p>
<p>С-24 <i>(самостійна робота 24)</i></p>	<p>Диференціальна діагностика, профілактика та лікування гострої виразки травного каналу. Трофічні виразки. Визначення поняття. Етіологія, особливості перебігу. Лікування. Клініка, діагностика, диференціальна діагностика та лікування флегмони шиї, пахвинної ділянки, субпекторальної флегмони. ритму. Синдром Морганьї-</p>	<p>Самостійне опрацювання теми</p>	<p>ЗН-24, УМ-24, К-24, АВ-24</p>	

Едемса-Стокса.
Невідкладна допомога.

Необхідно представити систему організації занять, використання інтерактивних методів, навчальні технології, що використовуються для передачі та засвоєння знань, умінь і навичок.

8. Верифікація результатів навчання

Поточний контроль

здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння студентами навчального матеріалу (необхідно описати форми проведення поточного контролю під час навчальних занять). Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Остаточна оцінка за поточну навчальну діяльність виставляється за 4-ри бальною (національною) шкалою

Код результату навчання	Код виду занять	Спосіб верифікації результатів навчання	Критерії зарахування
Зн 1 – Зн 24, У 1 – У 24, К 1 – К 24, АВ 1 – АВ 24	П 1, П 2, П 3... - П 24	Усне та письмове опитування, вирішення тестових завдань (для контролю вихідного та кінцевого рівня знань), розв'язування типових і нетипових ситуаційних задач, під контролем викладача відбувається тренінг відповідних практичних навичок та професійних вмінь. Викладачем застосовуються інтерактивні методи навчання такі як «Мікрофон», «Незакінчене речення», «Дискусія», «Метод конкурентних груп», «Мозковий штурм», «Кейс», тощо...	Студент самостійно виконав ту чи іншу практичну навичку, чітко вибирав необхідний спосіб надання допомоги при тій чи іншій клінічній ситуації- “5”; Студент самостійно виконав ту чи іншу практичну навичку, але при цьому допустив дві, три несуттєві помилки - “4”; Студент не може самостійно вибрати адекватний спосіб допомоги при тій чи іншій клінічній ситуації, робить грубі помилки при виконанні практичної навички - “3”; Студент не виявляє знань способів для надання допомоги при тій чи іншій клінічній ситуації, не може дати жодної правильної відповіді на запитання - “2”

Підсумковий контроль

Загальна система оцінювання	Участь у роботі впродовж семестру/ екзамен – 60%/40% за 200-бальною шкалою
Шкали оцінювання	традиційна 4-бальна шкала, багатобальна (200-бальна) шкала, рейтингова шкала ECTS
Умови допуску до підсумкового	Студент відвідав усі практичні (лабораторні, семінарські) заняття і отримав не менше, ніж 120 балів за поточну успішність

контролю		
Вид підсумкового контролю	Методика проведення підсумкового контролю	Критерії зарахування
Залік	Мають бути зараховані усі теми, винесені на поточний контроль. Оцінки з 4-ри бальної шкали конвертуються у бали за багатобальною (200 - бальною) шкалою відповідно до Положення «Критерії, правила і процедури оцінювання результатів навчальної діяльності студентів»	Максимальна кількість балів - 200. Мінімальна кількість балів- 120

Для дисципліни “Хірургія” формою підсумкового контролю є залік:

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність при вивченні дисципліни становить 200 балів.

Мінімальна кількість балів, яку повинен набрати студент за поточну навчальну діяльність для зарахування дисципліни становить 120 балів.

Розрахунок кількості балів проводиться на підставі отриманих студентом оцінок за 4-ри бальною (національною) шкалою під час вивчення дисципліни, шляхом обчислення середнього арифметичного (СА), округленого до двох знаків після коми. Отримана величина конвертується у бали за багатобальною шкалою таким чином:

$$x = \frac{CA \times 120}{5}$$

**Критерії оцінювання об’єктивного структурованого практичного (клінічного) іспиту/
Комплексу практично-орієнтованого екзамену
Магістерської роботи**

9. Політика курсу

*Програму дисципліни “Хірургія” поділено на розділи, які, в свою чергу, поділяються на підрозділи. На четвертому курсі для студентів медичного факультету передбачається вивчення **розділу хірургії** – “Абдомінальна хірургія”; **підрозділи**: “Ургентна абдомінальна хірургія” та “Хірургічна гастроентерологія, проктологія та трансплантологія”. Предметом вивчення навчальної дисципліни “Хірургія” є засвоєння теоретичних та практичних знань з етіології, патогенезу, типових та атипичних клінічних проявів, методів діагностики, консервативного та оперативного лікування, реабілітації хірургічної патології в межах, які відповідають підготовці лікаря загального профілю з урахуванням особливості його спеціальності.*

10. Література

1. Захараш М.П., Пойда О.І., Кучер М.Д. Хірургія: підручник. – К. : Медицина, 2006. – 656 с.
2. Березницький Я.С., Захараш М.П., Мішалов В.Г., Шидловський В.О. Хірургія, Том I. – 2006, Підручник.
3. Березницький Я.С., Захараш М.П., Мішалов В.Г. Хірургія, Том II. – 2007, Підручник.
4. Електронна книга. Хірургія живота. – Тернопіль, 1999.
5. Електронна книга. Серцево-судинна хірургія. – Тернопіль, 1999.
6. Електронна книга. Лапароскопічна хірургія. – Тернопіль, 1999.
7. Іващенко В.В. Шпитальна хірургія (вибрані лекції) Донецьк, 2001. – 477 с.
8. Ковальчук Л.Я., Саенко В.Ф., Книшов Г.В. Клінічна хірургія. В 2 томах. Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.
9. Невідкладна хірургія за ред. Ковальчука 2000, 286 с.
10. Лекції з госпітальної хірургії в 3-ьох томах. За редакцією професора В.Г. Мішалова. “Наукова думка”, Київ, 2003.

11. Радзіховський А.П., Бабенко В.І. Невідкладна хірургія органів черевної порожнини. Київ. “Фенікс”, 2002. – 319 с.

11. Обладнання, матеріально-технічне і програмне забезпечення дисципліни/ курсу

1. Методичні рекомендації.
2. Комплекти завдань для тестового контролю знань.
3. Тестові завдання, методичні рекомендації та вибрані матеріали лекцій на платформі для дистанційного навчання Misa.
4. Тренінг-клас кафедри:
  - Манекен для серцево-легеневої реанімації - 1
  - Манекен для надання ПМД при травмі - 1
  - Манекен для догляду за стомами, катетеризації сечового міхура, ректального і вагінального дослідження -1
  - Дихальний мішок Амбу - 1
  - Повітроводи - 4
  - Муляж для промивання шлунка - 1
  - Зонд для промивання шлунка - 4
  - Муляж для катетеризації сечового міхура – 1
    - Сечові катетери: металевий – 1, катетер Фолея – 3.
  - Муляж верхньої кінцівки для пункції вен - 1
  - Муляж рани кінцівки - 1
  - Муляж кисті з опіками різних ступенів - 1
  - Муляж патології грудної залози - 5
  - Драбинчаста шина для іммобілізації - 4
  - Пневмошина для іммобілізації – 1
  - Шина Дітерікса для іммобілізації - 1
  - Засоби для металоостеосинтезу - 3
  - Голка з перехідником для пункції плевральної порожнини - 2
  - Набір для визначення груп крові - 2
  - Негатоскоп - 1
5. Мультимедійні презентації, відеофільми.

Укладач силабуса

Коваль Андрій Іванович, к. мед. н., доцент

(Підпис)

Завідувач кафедри

Кобза Ігор Іванович д. мед. н., професор

(Підпис)